

PAVICA GVOZDIĆ

*igor
peteh*

Pijanisticu Pavicu Gvozdić prvi put sam čuo na jednom od njezinih brojnih koncerata početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća. Impresionirao me njezin virtuoзитet, temperament i samouvjerenost pri sviranju. Već je tada za mene umijeće sviranja Pavice Gvozdić bilo utjelovljenje vrhunskog pijanizma. Nisam ni slutio da ću jednog dana postati njezin student, ali put do toga bio je dug.

Pavica Gvozdić (1937. – 2023.) i danas slovi kao prva dama hrvatskoga pijanizma. Još uvijek ima mnogo njezinih snimki u privatnim fonotekama, kao i na Hrvatskome radiju. One čekaju vrijeme emitiranja koje će biti podređeno selektivnoj volji urednika. Nažalost, neizvjesno je hoće li arhivske snimke Pavice Gvozdić ikad biti dostupne javnosti. YouTube i srodne platforme pune su izvrsnih arhivskih snimki najvećih umjetnika iz vremena kad je bila aktivna i Pavica Gvozdić pa bi i sve njezine snimke također trebale biti dostupne, ali to nije tema ovoga članka. Treba imati na umu da u vrijeme djelovanja Pavice Gvozdić nije bilo lako osvojiti medije, ali njoj je to uspjelo, jer su njezina vještina i umijeće bili iznimni.

Pavica Gvozdić bila je jedna od onih umjetnica koja je proslavila pijanističku školu najistaknutijega nastavnika klavira svojega vremena na Muzičkoj akademiji u Zagrebu – Svetislava Stančića. On je odgojio i mnoge druge najvažnije hrvatske pijaniste i profesore klavira koji su djelovali šezdesetih i sedamdesetih godina. Bila je to svojevrsna 'moćna gomilica' pijanista približno iste generacije. Spomenut ću samo neke: Darko Lukić,

Pavica Gvozdić, Sretna Meštrović, Vladimir Krpan, Ranko Filjak, Jurica Murai, Stjepan Radić, Ladislav Šaban, Ivo Maček, Branko Sepčić... Premda Stančićeve zasluge mnogi dovode u pitanje, u povijesti hrvatskoga pijanizma za sada ni jedno drugo ime nije steklo takav ugled i važnost. Nažalost, čini se da je to, što vrijeme više odmiče, sve manje važno.

Pavica Gvozdić nastupala je do samoga kraja života. Pri tome je zadržala radoznalost i snažnu volju za učenjem novih skladbi. Unatoč tome što ju je u starosti napuštao vid, njezine su joj sestre čitale note da bi mogla učiti i nastupati. Bez klavira nije mogla živjeti, a to potvrđuje i sljedeći detalj: kad je zašla u osmo desetljeće života, jednom prilikom ju je frizerka, koja joj je redovito uređivala kosu prije nastupa, pitala kako to da se još nije zasitila sviranja. Za Pavicu Gvozdić to je bilo posve neumjesno pitanje koje je više puta gotovo ljutito komentirala.

Djelovanje Pavice Gvozdić kao pedagoginje nadasve je vrijedno; ona bi sasvim sigurno bila sretna što joj se ostvarila želja da imamo sve više dobrih hrvatskih pijanista. Oni interpretacije ne ostvaruju samo u ekskluzivnim prostorima koncertnih dvorana, nego ih sve češće ostavljaju i na društvenim mrežama, a ne samo na komercijalnim medijima. Time mnogi izlaze iz anonimnosti i dobivaju priliku za uspjeh. Na taj način svi mi doznajemo koliko je napredovala tehnika sviranja i, što je još važnije, kako se razvijaju i tumače interpretacijske ideje. Ona sama odgojila je brojne pijaniste, spomenimo zapaženije: Maja Bakrač, Zoran Jančić, Mario Igrac, Sabrina Zelić, Sanja Drakulić, Dorian Hatta, Damir Gregurić, Oskar Ritter, Marija Pavlović, Tatjana Kubala, Bartolomej Stanković, Goran Gjugum, Vjekoslav Babić, Iva Ljubičić... i moja malenkost.

Godine 1973. sudjelovao sam na republičkom natjecanju iz klavira za učenike muzičkih škola. Bio sam najmlađi u toj starosnoj kategoriji. Osvojio sam drugo mjesto i bio sam vrlo zadovoljan. U istoj starosnoj kategoriji sudjelovao sam i na sljedećem natjecanju, 1976. godine. No uz pet kolegica iz klase, koje je tada još uvijek pripremala i moja profesorica Marija Gvozdić, prošao sam najlošije. One su sve dobile prvu nagradu, a ja sam postigao slabiji uspjeh nego na prethodnom natjecanju. Bio je to težak udarac, s obzirom na velik trud koji sam uložio, a jedan od članova žirija bila je i Pavica Gvozdić.

Nacionalna natjecanja tada su imala mnogo veću važnost i utjecaj na karijere mladih glazbenika nego danas. Te, 1976. godine položio sam prijamni ispit za studij klavira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a svaki brucš mogao je navesti ime profesora u čijoj bi klasi želio studirati. Zahvaljujući mojoj dotadašnjoj profesorici Mariji Gvozdić, koja me preporučila svojoj sestri, počeo sam studij u klasi Pavice Gvozdić. To je bila svojevrсна prenosnica između neuspjeha na natjecanju i uspješno položenog prijamnog ispita za studij klavira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, početak poznanstva s tom novom, sasvim drugačijom profesoricom Gvozdić. Već nakon prvog semestra, imajući u vidu moj 'neuspjeh', obzirno me pitala želim li još koji put ići na pijanističko natjecanje. Odbio sam taj prijedlog jer za mene natjecanja više nisu dolazila u obzir. Nikad nisam požalio što sam tako odlučio.

Tijekom studija dobro sam upoznao metode rada sa studentima Pavice Gvozdić, kao i način na koji se pripremala za svoje koncerte, koji su bili dio njezine svakodnevice uz redoviti rad na Akademiji. Njezina silna

motiviranost i temeljit pristup radu bili su svima poznati. Kao bivša sportašica koja je u mladosti igrala rukomet za reprezentaciju, imala je veliku snagu i energiju. Nastava sa studentima klavira održavala se individualno, a svaki student bio je jedanput tjedno na nastavi čak puna dva i pol sata. Pavica Gvozdić odrađivala je radni dan s dva studenta s ukupno pet punih sati nastave bez odmora i umora. Za svoje koncerte pripremala se ili prije ili poslije nastave, ovisno o turnusu. Nakon što bi se vratila s neke od brojnih koncertnih turneja, odmah bi se dala u nadoknadu propuštene nastave. Nagovarali smo je, dapače molili, da se malo odmori. Istini za volju, naše namjere u tom smislu nisu bile posve plemenite kako smo ih prikazivali. Ona je to dobro znala i sa smiješkom je prešla preko sitnih podlosti 'svoje djece'. Naš je 'prijedlog' odbila jer joj je nastava u usporedbi s koncertima bila relaksacija. Sam metodički pristup u radu sa studentima bio je jednostavan i praktičan. Najprije bi objasnila, a zatim bi problematični dio s lakoćom odsvirala onako kako je željela da to naučimo. Slušajući je i gledajući, sjetio sam se što je o njoj napisao znameniti talijanski pijanist i dirigent Carlo Zecchi: „Pavica Gvozdić u svojim rukama ima orkestar.“

Izuzetno su je zanimali i specifični problemi studenata, i to upravo oni s kojima se ona, zbog raskošnog talenta, nije suočavala — tehnika sviranja, memorija i trema. Rješavanje tih najvećih problema javnog nastupanja podrazumijevalo je prislan i neposredan odnos sa studentima. Jedan doživljaj posebno pamtim. Neposredno, nakon glavnog ispita iz klavira koji se polaže pred komisijom, a ujedno je i uvjet za završetak akademske godine, pozvala nas je, svoju klasu, u poznatu slastičarnicu

koja je tada bila preko puta Hrvatskoga glazbenog zavoda. U jednom je trenutku, usred uživanja u kolačima, iznenada ozbiljno izjavila da će se i ubuduće još više truditi oko nas. To je rekla istinski ponizno. Začudo smo se pogledali. Može li dobrota biti još veća nego što jest? Često sam razmišljao o tom izvanrednom doživljaju u kojem smo svi bez ijedne razmijenjene riječi postali svjesni veličine osobnosti naše profesorice Pavice Gvozdić.

Često se koristila svojim poznanstvima kako bi nam omogućila da što više javno nastupamo. Jednom prilikom nas je odvela u malu osnovnu školu u okolici Zagreba. U razredu nas je dočekaio stari pijanino i silno radoznala i uzbuđena djeca. Sjeli smo među njih i iz njihovih malih klupa odlazili svirati na starom klaviru. Prije nastupa, pogledao sam razred i ugledao neobičan i lijep prizor. Mi veliki, zajedno s njima, sjedimo u njihovim malim klupama, a krupna figura Pavice Gvozdić još više se isticala među svima nama. Ta vizualna simbolika, pokazalo se, dobit će, vrlo brzo, izravno a ne samo simboličko značenje. Jadni raštamani pijanino stenjao je pod zahtjevnim skladbama Liszta, Chopina, Debussyja... Taj put nismo ni osjećali pravu tremu jer smo bahato zaključili da je takva vrsta nastupa ipak 'ispod našeg nivoa'. Kad smo mi, studenti odsvirali svoje, uslijedilo je ono najvažnije - molba učenika Pavici Gvozdić da i ona nešto odsvira. Profesorica to nije imala na umu, ali je ipak odmah sjela za klavir. Najprije je udovoljila želji razreda i odsvirala Mozartovu *Alla turcu*, a potom, jer pljesak nije prestajao, dvije studije za klavir Borisa Papandopula. Tako je naš studentski koncert bio potpuno zasjenjen nastupom Pavice Gvozdić i neočekivano 'raskošnim' zvukom instrumenta. Djeca su se potom okupila

oko starog pijanina pitajući se glasno je li moguće da je to onaj isti klavir na kojemu smo i mi maloprije svirali. Time su spontano, ali i jasno dala do znanja koliko je nepremostiva razlika u dojmu između našeg sviranja i sviranja Pavice Gvozdić. Svojom interpretacijom ona je oživjela dušu starog instrumenta koji je napokon radosno 'zapjevao'. Potrebno je mnogo vježbe, vremena i talenta da bi se steklo takvo majstorstvo i umjetnička zrelost.

